

Vedlegg I til kongelig resolusjon 24. juni 2025 om oppnevning av et offentlig utvalg som skal revidere maritimt regelverk

Mandat for lovutvalget som skal revidere maritimt regelverk

Innledning og bakgrunn

Norge er en ledende sjøfartsnasjon, og maritimt regelverk skal tilrettelegge for dette og ivareta sjøfolk. Skipssikkerhetsloven kom i 2007 og skipsarbeidsloven i 2013, og erstattet henholdsvis sjødygtighedsloven og sjømannsloven. Lovene er relativt nye, og det er naturlig at det vurderes om de fungerer i tråd med formålet.

Det har vært en stor utvikling i maritim næring, både innen digitalisering og grønn omstilling. Ny teknologi, drivstoff og autonomi introduserer nye løsninger, og krever et oppdatert maritimt regelverk. Regelverket skal også kunne stå seg over tid, i lys av kontinuerlig utvikling i maritim næring. Etter at skipsarbeidsloven ble delvis harmonisert med arbeidsmiljøloven i 2013, har også arbeidsmiljøloven vært gjenstand for en rekke endringer. I tillegg til at verden har endret seg teknisk, har også den globale og nasjonale sikkerhetspolitiske situasjonen endret seg. Den skjerpede sikkerhetspolitiske situasjonen gjør det viktigere enn noen gang å ivareta maritim sikkerhet og beredskap. Maritim næring har ressurser og verdier som har stor betydning for nasjonal sikkerhet, og utgjør en stor beredskapsressurs i hele krisespekteret. Velfungerende markeder for sjøtransporten er også av stor betydning for forsyningssikkerheten.

Et regelverk som står seg over tid og hensyntar utvikling i maritim næring og endringer i den sikkerhetspolitiske situasjonen, er av stor betydning for utviklingen av den norske maritime klyngen. Et robust regelverk er viktig for at Norge skal fortsette å være en ledende sjøfartsnasjon. Herunder skal norske skip være attraktive arbeidsplasser, og tilgangen på norsk maritim kompetanse er av betydning for utviklingen av den norske maritime klyngen og i et samfunnssikkerhet- og beredskapsperspektiv.

Regjeringen vil evaluere og revidere maritimt regelverk, for å sørge for at regelverket tilrettelegger for skipsfart og utvikling, og samtidig ivaretar arbeidstakere og hensynet til sikkerhet, klima og miljø.

Helhetlig evaluering og revisjon av skipssikkerhetsloven og skipsarbeidsloven

Utvalget skal foreta en helhetlig evaluering og revisjon av skipssikkerhetsloven og skipsarbeidsloven. Det skal vurderes om lovene fungerer i tråd med formålet, samt om det er hensiktsmessig med endringer i tråd med utviklingen i næringen og samfunnet.

Regelverket skal tilrettelegge for skipsfart og utvikling i maritim næring, samtidig som det ivaretar arbeidstakere og hensynet til sikkerhet, klima- og miljø. Under er det inntatt sentrale tema for utvalgets arbeid, og enkelte konkrete problemstillinger nevnes også.

Sjøsikkerheten ivaretas og opprettholdes

Det er etablert en nullvisjon om ingen omkomne eller hardt skadde på nærings- og fritidsfartøy som er underlagt Sjøfartsdirektoratets forvaltnings- og tilsynsansvar. Regelverket

skal bidra til å oppnå nullvisjonen, ved å tilrettelegge for at skip er gode, seriøse og trygge arbeidsplasser.

Formålet med regelverket er å forebygge ulykker, både på person- og fartøysiden, samt ivareta klima- og miljø, samtidig som det tilrettelegges for næringsvirksomhet. Dette er i samfunnets, menneskets og ombordværende, samt næringens interesse. Effektiv forebygging av hendelser og ulykker krever en balanse mellom sanksjoner og andre virkemidler, og klare ansvarssubjekter.

Utvalget skal evaluere regelverket, og foreslå hensiktsmessige endringer i skipssikkerhetsloven og ev. skipsarbeidsloven. Utvalget skal legge til grunn at det fortsatt er ønskelig å ha et regelverk som bygger på internkontrollmetodikken. Internasjonalt og regionalt regelverk, herunder IMO- og EØS-regelverk, skal også hensyntas. Utvalget skal også vurdere bestemmelser i sjøloven som omhandler skipsførers plikter og fullmakter, herunder kapittel 6 og 6A, og foreslå endringer dersom det vurderes som hensiktsmessig. Utvalget skal også vurdere hvorvidt slike bestemmelser bør flyttes til skipssikkerhetsloven. Dette skal vurderes ut fra hvorvidt en sammenslåing vil gi bedre brukervennlighet ved at regelverket blir mindre fragmentarisk.

Utvikling i maritim næring – ny teknologi, nye fremdriftsformer og autonomi

Det har skjedd en stor utvikling siden skipssikkerhetsloven trådte i kraft. Ny teknologi, nye fremdriftsformer og autonomi introduserer løsninger som skiller seg fra konvensjonelle skip. Dette krever et regelverk som tar høyde for utviklingen, også over tid, i takt med at nye løsninger introduseres. Sjø sikkerhet og sikkerheten til de ombordværende er viktige hensyn, som skal tillegges stor vekt. Utvalget skal vurdere og foreslå hensiktsmessige endringer i skipssikkerhetsloven og ev. skipsarbeidsloven. Forslagene skal tilrettelegge for utvikling, samtidig som sjø sikkerheten og sikkerheten til arbeidstakere og andre ombordværende ivaretas.

Det skal også ses hen til arbeid i IMO med problemstillingene, inkludert arbeidet med å utvikle et regelverk for autonome skip. Internasjonal tilnærming skal vektlegges i arbeidet.

Arbeidsmiljø og verneregelverk

Skipsarbeidsloven skal, sammen med skipssikkerhetsloven, ivareta arbeidstakere om bord skip. Skipsarbeidsloven inneholder bestemmelser om ansettelse, opphør av arbeidsforhold, permisjonsrettigheter mv. Skipssikkerhetsloven kapittel 4 omhandler arbeidsmiljø og personlig sikkerhet. Deler av NIS-loven, herunder kapittel II, inneholder også bestemmelser av relevans for arbeidsforhold.

Utvalget skal foreta en helhetlig evaluering av skipsarbeidsloven, skipssikkerhetsloven og NIS-loven kapittel II mht. ivaretagelse av arbeidstakeres rettigheter og det fysiske og psykososiale arbeidsmiljøet. Regelverket skal være tilpasset dagens forhold, herunder internasjonale forhold som utvikling i andre land, EU mv., og med fleksibiliteten til å kunne ivareta endringer som følge av utviklingen innenfor skipsfart. Evalueringen og revisjonen skal hensynta de særlige forholdene som gjør seg gjeldende ved arbeid til sjøs.

Skipsarbeidsloven ble delvis harmonisert med arbeidsmiljøloven i 2013, og i etterkant har arbeidsmiljøloven vært gjenstand for en rekke endringer. Utvalget skal vurdere hvorvidt sjøfolks rettigheter er likeverdige med øvrige arbeidstakere underlagt arbeidsmiljøloven, med hensyntagen til de særlige forholdene som gjør seg gjeldende ved arbeid til sjøs. Herunder skal utvalget vurdere hvorvidt det bør foretas endringer i skipsarbeidsloven og/eller skipssikkerhetsloven samt NIS-loven, og foreslå konkrete endringer.

Utvalget kan også foreslå andre endringer. I arbeidet skal likestilling og mangfold hensyntas, inkludert forebygging av mobbing og trakassering, og utvalget skal også se hen til Sjøfartsdirektoratets leveranser tilknyttet oppfølging av *Likestillingsstrategi for maritim næring*, hvor regelverksendringer foreslås. Utvalgets forslag til endringer skal ikke innebære at det er nødvendig med parallelle endringer i folketrygdloven. Utvalget skal i tillegg se til den kommende Prop. LS om gjennomføring av arbeidsvilkårsdirektivet for arbeidstakere på skip.

Videre skal utvalget vurdere forholdet til tariff. Særlig NIS-loven, og til dels skipsarbeidsloven, gir adgang til å avtale unntak i tariffavtale fra lovbestemmelser. Utvalget skal vurdere hvorvidt det er hensiktsmessig at adgangen til dette opprettholdes, og i hvilket omfang. Forholdet til EU-regelverk er her av betydning. Det er en rekke EU-direktiv som, til en viss grad, gir adgang til å overlate gjennomføringen til «social partners». Eksempelvis vises det til direktivet 2019/1158 av 20. juni 2019 om balanse mellom arbeidsliv og familieliv for foreldre og omsorgspersoner. Det skal vurderes hvordan EU-regelverk med denne balansen mellom myndigheter og arbeidstaker- og arbeidsgiversiden er gjennomført, og hvorvidt det er behov for endringer.

I tillegg skal utvalget generelt vurdere forholdet til eksisterende EU-regelverk, samt annet internasjonalt regelverk som MLC, 2006 og ILO konvensjon nr. 188. Herunder skal det vurderes om regelverket er tilstrekkelig gjennomført, og om nødvendig foreslås endringer.

Forholdet til annen lovgivning og grensedragninger

Utvalget skal vurdere forholdet til nasjonalt regelverk, herunder arbeidsmiljøloven og annen relevant sektorlovgivning, inkludert grensedragningene mellom regelverket. I tillegg skal utvalget vurdere forholdet til internasjonalt og EØS-regelverk.

Dette omfatter også en vurdering av grensedragningen mellom skipssikkerhetsloven og småbåtloven, herunder grensedragningen mellom næringsvirksomhet og bruk i fritidsøyemed. Det skal legges vekt på at regelverket skal være tydelig å forstå og bruke, og at det i størst mulig grad skal unngås uklarheter som skaper rom for tolkningstvil.

Registreringskrav i sjøloven og NIS-loven

Utvalget skal også vurdere registreringskrav i sjøloven og NIS-loven, herunder nasjonalitetskrav. Sistnevnte er tungt tilgjengelig, og bør gjenspeile endringer i rederienes eierskapsstrukturer. Utvalget skal imidlertid legge til grunn at det ikke er ønskelig å innsnevre adgangen til å registrere skip i NIS eller NOR, med mindre utvalget særskilt begrunner et eventuelt forslag om dette.

Nasjonalitetskrav har også en side til autonome skip, dersom skipet fjernstyres fra en lokasjon utenfor Norges territorier. Utvalget skal vurdere behovet for endringer i nasjonalitetskrav som følge av at autonome løsninger introduseres.

Videre skal utvalget vurdere hvorvidt det er hensiktsmessig med endringer i øvrige bestemmelser forbundet med registrering og drift av skipsregistrene, inkludert bestemmelser om sletting av skip fra registrene. I vurderingen av dette skal det vektlegges at direktoratet skal være en tillitsskapende registerfører med forutberegnelighet for lovens brukere. I tillegg skal administrative og økonomiske konsekvenser for direktoratets vektlegges, og om mulig reduseres.

Struktur og oppbygging av regelverket

Utvalget skal legge vekt på at bestemmelser skal være enkle å forholde seg til for brukerne og enkle å forvalte for samfunnets behov. Det bør vies oppmerksomhet til en hensiktsmessig fordeling av regelverket på lov, forskrift og tariff.

Særlig skipssikkerhetsloven bærer preg av å være en rammelov, hvor ytterligere detaljer er utpenslet i forskriftsform. Dette har sin bakgrunn i at det er ulike krav som gjelder for ulike typer fartøy og ulik drift. Utvalget skal legge til grunn at det fortsatt er ønskelig med detaljregulering i forskrift, men bestemmelser kan likevel foreslås løftet opp i lovs form dersom det vurderes som hensiktsmessig. Tilsvarende gjelder for revisjon av skipsarbeidsloven og ved revisjon av registreringsbestemmelser.

Under den helhetlige evalueringen av skipssikkerhetsloven og skipsarbeidsloven kan utvalget også vurdere hvorvidt lovene bør slås sammen. Dersom utvalget vurderer at dette bør gjøres, skal utvalget lage utkast til ny lov. Lovene har i den forbindelse ulike anvendelsesområder. I et eventuelt forslag om sammenslåing må dette vurderes og hensyntas. Eksempelvis gjelder skipsarbeidsloven for norske skip, men ikke for utenlandsk skip med norske ansatte og norskregistrert arbeidsgiver. Dersom utvalget vurderer at lovene bør slås sammen skal utvalget også vurdere hvorvidt deler av sjøloven som omhandler skipsførers plikter og fullmakter, herunder kapittel 6 og 6A, bør inngå i en ny felles lov.

Forutsetninger for arbeidet og føringer

Utvalgets utforming av nytt lovforslag / nye lovbestemmelser skal skje med utgangspunkt i Justis- og beredskapsdepartementets veiledning *Lovteknikk og lovforberedelse*. Utredningen skal bygge på *Utredningsinstruksen*. I forslag til ny lov / nye eller reviderte lovbestemmelser skal det redegjøres for de administrative og økonomiske konsekvenser av utvalgets forslag.

Utvalgets vurderinger og ev. revisjonsforslag skal være innenfor rammene av Norges folkerettslige forpliktelser i internasjonalt og regionalt regelverk, herunder havrettskonvensjonen og EØS-avtalen. Utvalget skal også se hen til maritimt regelverk i andre nordiske land og andre land det er naturlig å sammenligne med.

Videre skal utvalget hensynta den globale og nasjonale sikkerhetspolitiske situasjonen, med hensyn til samfunnssikkerhet og beredskap, ved evalueringen og revisjonen.

Utvalget skal også hensynta at det skal være så effektivt som mulig å forvalte regelverket, herunder at det legges til rette for automatisert saksbehandling på områder hvor dette er mulig og hensiktsmessig.

I tillegg skal utvalget se hen til rapporter og utredninger som omhandler relevant regelverk, herunder *Likestillingsstrategi for maritim næring*.

Organisering

For å revidere maritimt regelverk settes det ned et lovutvalg. Utvalget skal vurdere hvordan dagens regelverk fungerer og foreslå endringer. Utvalget vil bestå av eksperter, arbeidstaker- og arbeidsgiversiden og næringen.

Utvalget står for utredningens innhold og anbefalinger. Utvalgets forslag til lovendringer skal i sin form være klare til å sendes på høring.

Det skal opprettes en referansegruppe med representanter fra arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjonene og andre relevante aktører. Referansegruppen skal komme med innspill til utvalget underveis i arbeidet. Utvalget skal ha jevnlige møter med referansegruppen.

Dersom utvalget ser det hensiktsmessig, kan det innenfor særskilt avgrensede områder etablere undergrupper eller innhente spesielle utredninger.

Det avholdes et oppstartsmøte mellom utvalgsleder og departementet, og minst to møter i løpet av utvalgets arbeid. Ved tvil om innholdet i mandatet skal utvalgsleder ta kontakt med departementet. Departementet kan foreta nødvendige avklaringer av og justeringer i mandatet.

Utvalget skal avgi sin utredning senest 1. september 2027. Rapporten vil være offentlig.